

ONDER HET GENOT VAN KRUIDENTHEE EN LEKERE koekjes zal hier het bijna drie uur durende gesprek plaatsvinden met Herman Sieben, de konsulent natuur- en milieu-educatie van deze provincie. Vanuit de werkkamer van Sieben is een bescheiden mate van natuurschoon te zien, maar ook hier ruikt de auto op: kortgeleden is een nieuw gedeelte van de rondweg van Leeuwarden geopend.

Geboren in de Noord-Oostpolder, waarna een groot deel van de jeugd in Kampen werd doorgebracht, was Sieben al vroeg actief op het gebied van natuur en milieu.

Sieben: Op mijn twaalfde ben ik lid geworden van de Christelijke Jeugdbond voor Natuurvrienden. Vanaf die tijd heb ik mij steeds bezig gehouden met natuur en milieu. Niet alleen met natuur, maar juist ook met milieu. Eind jaren '60 kwam de milieubeweging op en ik zat in die tijd in de plaatselijke actiegroep PRUT.

Daarnaast ben ik ook lid geworden van de neutrale Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Binnen deze organisaties heb ik mij altijd bezig gehouden met het leiden van excursies en later, landelijk, met natuurbeschermingseducatie. Dit ging dan via lezingen, rollenspelen, discussies en dergelijke. Ondertussen zat ik op de HBS en deed ik natuurlijk niks! Op een gegeven ogenblik heb ik de keuze gemaakt tussen biologie studeren of de wereld veranderen, dat wil zeggen de sociale academie gaan volgen.

De wereld veranderen

Het werd het laatste: Sieben bezocht de sociale academie te Hengelo. Daar legde hij zich toe op vormingswerk voor ondernemingsraden, als onderdeel van de specialisatie cultureel werk. Omdat hij zich te jong voelde voor de ondernemingsraden, besloot Sieben vervolgens sociologie te studeren in Groningen. Ondertussen bleef hij zich bij voortduring bezig houden met natuur en milieu; binnen organisaties of meer bij wijze van hobby.

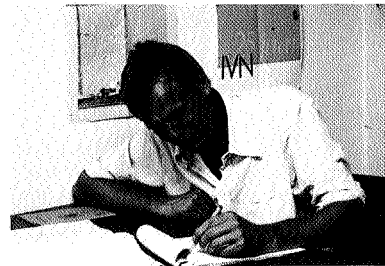
Het idee van 'de wereld kunnen veranderen' is door de jaren heen wat naar de achtergrond verschoven, hoewel het sociale engagement bij Sieben nog duidelijk aanwezig is. Tijdens een 10-weekse wandeling van Luxemburg naar Nice, grotendeels in zijn eentje afgelegd, heeft Sieben zichzelf op een tweede belangrijke keuze bezonnen: doorlopen naar Gibraltar of de studie sociologie afmaken.

Heb je Gibraltar bereikt?

Sieben (lachend): nee, maar anders was ik

HERMAN SIEBEN: ALS JE WERELDVREEMD BENT LUISTEREN MENSEN NIET

Als men met de trein vanuit Groningen het station van Leeuwarden nadert is de huisvesting van het Konsulentschap voor Natuur- en Milieu-educatie in Friesland goed zichtbaar: een voormalige kosterswoning gelegen naast een nog in functie zijnde kerk. Het gebouw is gelegen tussen de stad Leeuwarden en de betrekkelijke rust van het dorp Huizum.

Johanna van der Werff

waarschijnlijk mijn hele leven globetrotter gebleven!

Ik heb tijdens de wandeltocht eveneens besloten om meer te gaan doen met natuur en milieu, ook binnen mijn studie. Bij de vakgroep milieukunde van de Rijksuniversiteit Groningen ben ik toen student-assistent geworden. Dat was een baantje om het milieukunde-onderwijs te organiseren. Voor mij hield het in dat ik een aantal kolleges moest geven en ik begeleidde studenten die onderzoek deden naar natuur- en milieu-educatie. In die periode werd ik ook organisatorisch wat actiever in het IVN en gaf ik onder andere cursussen over planten en paddestoelen.

Ik heb begrepen dat je ook ooit hebt gesolliciteerd als leraar economie. Is dat niet een heel ander soort functie dan die je nu hebt?

Sieben (zeer beslist): Nee! Bij beiden heb je te maken met mens en maatschappij. Daarbij komt dat de economie steeds meer te maken

krijgt met milieu. Zo moeten bijvoorbeeld de kosten van bepaalde typen milieuschade doorberekend worden.

Toen de functie van konsulent in Friesland vrij kwam was Sieben vastbesloten om deze te krijgen en dat lukte!

Samenvattend stelt Sieben dat de combinatie van enerzijds basiskennis natuur en milieu (door het assistentschap milieukunde en zijn meer hobbyistische bezigheden) en anderzijds de maatschappelijke en agogische achtergrond het mogelijk maakt de functie van natuur- en milieukonsulent te vervullen.

Weliswaar leed de studie sociologie onder de vele activiteiten die ondernomen werden, maar anderzijds had dit ook een tactische achtergrond: de functie van konsulent in Friesland was op dat ogenblik beschikbaar; eerst afstuderen was met het oog hierop niet verstandig, ook al werd dit van alle kanten aangeraden.

Wat houdt de functie van konsulent natuur- en milieu-educatie in?

Ik praat liever over konsulentschap: Wij zijn hier in Friesland met enige betaalde medewerkers, waaronder een onderwijsmedewerker en twee sekretariaatsmedewerkers. De voornaamste taak van het konsulentschap is het stimuleren van natuur- en milieu-educatie. Wij willen de mensen handvatten geven om inzicht te krijgen in hun omgeving, zowel hun directe omgeving als de mondiale omgeving. Dat betekent dat wij naast het geven van kennis over en inzicht in natuur en milieu de mensen ook willen wijzen op hun invloed op hun omgeving. Dit gaat duidelijk verder dan voorlichting. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als je vertelt over de werking van de glaskak, je moet dan maar hopen dat de mensen hun glas er ook heen brengen. Bij educatie proberen we inzicht te geven in waarom bepaald gedrag wenselijk is uit een oogpunt van natuur en milieu. Het is een langduriger, procesmatiger activiteit dan voorlichting.

Optimist

Ga je dan niet uit van een heel positief mensbeeld?

Ik denk dat je, door inzichten te verschaffen in de gevolgen voor natuur en milieu van bepaald handelen, het verantwoordelijkheidsgevoel van de mensen stimuleert. Je moet niet betweterig zijn, maar de mensen stimuleren tot nadenken over natuur en milieu. Enige tijd geleden had ik bijvoorbeeld een themadag over milieuwetshandhaving voor politiegagenten. Ik ga dan in op de maatschappelijke kant van de zaak: waarom is het van belang dat milieuwetten gehandhaafd worden? Als men de gevolgen van milieuovertredingen beter kent, zal de handhaving meer gemotiveerd worden verricht. Daarnaast heb je natuurlijk het effect dat de agenten buiten hun functie ook milieuvriendelijker optreden, zelf meer stilstaan bij de gevolgen van hun handelingen.

Sieben geeft toe dat er barrières zijn die mensen ervan kunnen weerhouden om milieuvriendelijk te handelen, maar dat weerhoudt hem er niet van milieueducatief bezig te zijn. Er blijven altijd groepen die niet of minder goed bereikbaar blijken, maar anderzijds zijn er steeds meer groepen die zich er juist voor open stellen. Sieben vindt het belangrijk om milieu-educatie in ieder geval aan te bieden; als bepaalde groepen het willen oppakken is dat mooi meegenomen. Wat dat betreft is hij

een optimist: er zal altijd wel iets blijven hangen, ook bij groepen die er misschien niet direct voor open staan.

Op welke groepen richt de milieu-educatie zich?

Er zijn verschillende groepen te noemen. Voor mij is de belangrijkste groep waar we ons op richten de vrijwilligers. Vrijwilligers houden zich al jaren bezig met natuur- en milieu-educatie, ook IVN-afdelingen. En wat houdt dat dan precies in? Ondersteuningsactiviteiten zoals kadervorming, het opzetten van cursussen en exkursies en het aanvragen van subsidies. Ook zijn er meer specifieke vragen. Afgelopen herfst gaf ik bijvoorbeeld een trainingsweekend voor alle vrijwilligersgroepen op de waddeneilanden. Toen was er de vraag hoe je met kinderen omgaat op het gebied van natuur- en milieu-educatie. Als konsulentschap kunnen wij met behulp van cursussen op zulke vragen een antwoord geven. Daarnaast kunnen wij helpen met het opzetten van een winkel of het uitzetten van een natuurplek.

Vrijwilligers kunnen hier verder terecht voor educatief materiaal. Sieben vindt het ook erg van belang dat het konsulentschap informatie kan bieden over de rest van de provincie. Een tweede groep die genoemd wordt is het onderwijs: een groep die groot en nog groeiende is.

Sieben: Ook aan deze groep wordt veel materiaal verschaft. Daarnaast loopt er een project 'Friesland leren kennen', dat in samenwerking met de Friese Milieuraad is opgezet. We richten ons daarbij op water: we hebben 10 leskisten over water en daarnaast proberen we deskundigheid bij onderwijzers te bevorderen over dit onderwerp, door het organiseren van workshops. Ook zijn de vrijwilligers hier weer bij betrokken. Als een school 'naar buiten wil' kunnen ze gebruik maken van vrijwilligers.

Sieben: Wat we hier wel als gemis ervaren is, dat de konsulenten niet regionaal gespreid opereren. Je kunt als konsulentschap niet overal aanwezig zijn. De gemeente zou met meer financiële ondersteuning hulp moeten bieden voor regionale spreiding. In het westen bestaat die wel. In Friesland kunnen we alleen maar verwijzen naar plaatselijke schoolbiologen, het Fries natuurmuseum en het Natuur- en milieucentrum Allardsoog. Het konsulentschap Friesland moet vaak naast haar beleidsmatige taak ook nog uitvoerend optreden, omdat de infrastructuur ontbreekt.

In samenwerking met andere organisaties in

Friesland hebben we kortgeleden het initiatief genomen tot de uitgave van een boekje met een overzicht van allerlei zaken die met natuur en milieu te maken hebben. Het is gericht op het onderwijs dat op die manier precies weet waar ze terecht kan.

Een derde doelgroep die Sieben noemt wordt gevormd door de andere natuur- en milieuorganisaties in Friesland. Ook deze groepen wordt materiaal aangereikt en informatie verschaft, bijvoorbeeld over hoe ze een lesbrief moeten maken.

Onderlinge afstemming is voor deze groep van groot belang.

Blauwe plekken

Richten jullie je ook op bedrijven?

Sieben: Dat blijft een moeilijke groep. Wij zijn natuurlijk altijd bereid om, als er vragen uit het veld komen, deze te beantwoorden. Ik denk ook zeker dat het bedrijfsleven belangrijk is om je op te richten en het gebeurt in de praktijk ook al. Bijvoorbeeld in Brabant wordt voorlichting aan schilders gegeven over verf. Beter nog is dat ook hier de ecologische basisvorming doordringt: de mensen moeten zelf de verantwoordelijkheid voelen zodat ze zelf op de werkplek met natuur en milieu aan de slag kunnen.

Laatst heb ik een lezing gehouden voor boeren. Daar vertelde ik het verhaal dat in 'Zorgen voor morgen' staat, en meteen had ik tweehonderd boeren over me heen! Toch zei een boer tegen het einde van de avond 'er zijn wat blauwe plekken opgelopen, maar het was goed dat we erover gepraat hebben!' Het was verder een leuke avond en ze hebben me zelfs naar huis gebracht. Het belang van zoiets is dat de boer na zo'n avond over de zaken binnen zijn bedrijf na gaat denken: wat zijn de gevolgen van mijn handelen voor het milieu.

Van artsen wordt gezegd dat zij een gezond leven prediken, maar dat ze daar zelf nogal tegen zondigen. Is er, waar het jou aangaat, een analogie?

Sieben (lachend): Ik leefde in elk geval zonder toen ik deze baan nog niet had. Tijd voor mijn interne milieu ontbreekt mij vaak, zoals voor eten klaarmaken, goed slapen en dergelijke. Wel is het zo dat ik niet rook en geen rijbewijs heb.

Eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat ik wel drie keer voor mijn rijexamen ben gezakt en ook zit ik wel in de auto, daar ontkom je soms niet aan. Ik vind dat je ook als edukator niet de heilige moet uithangen. Als je wereldvreemd bent luisteren de mensen niet naar je.